

Täysistunto

Keskiviikko 3.9.2025 klo 14.00—16.56

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.35 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Siirrymme sitten aiheeseen, jossa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin toimintaan ja sen lain muuttamisesta. Tällä hallituksen esityksellä tehdään tähän niin kutsuttuun Eurojust-lakiin — tuosta äskeisestä nimihirviöstä lyhennettynä Eurojust-laki — täsmennykset, joita asetukseen on hyväksytty ja tehty vuonna 23. Tuokin työ alkoi jo aikaisempina vuosina. Nämä neuvottelut kestävät yleensä aika kauan, ja sitten jossakin vaiheessa ne saadaan päätökseen ja voimaan. Mutta on hyvä, että sitä vaikuttamistyötä voi matkan varrella tehdä.

EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin tehtävä on auttaa EU:n jäsenvaltioita torjumaan terrorismia ja vakavaa järjestäytynyttä rikollisuutta. Tällä mainitulla Eurojust-asetuksella, joka on tullut voimaan 23, tehostetaan terrorismirikoksia koskevaa digitaalista tietojenvaihtoa EU-jäsenvaltioiden kesken. Uudella säätelyllä tehostetaan myös EU:ssa ja kolmansissa maissa olevien terrorismiepäiltyjen tunnistamista. Kokonaisuutena muutoksilla vahvistetaan Eurojustin toimintamahdollisuuksia terrorismin torjunnan alalla. Tämä on erittäin tervetullut uudistus.

Eurojustin terrorismin vastaisessa työssä keskeisenä työkaluna on terrorismin vastainen rekisteri. Jäsenvaltioiden rekisteriin tehdään kirjauksia, ja niitä tietoja verrataan muihin Eurojustin asianhallintajärjestelmän tietoihin, jolloin löydetään mahdollisia yhteyksiä eri jäsenvaltioissa vireillä olevista tutkinnoista ja syytetoimista, ja näitä voidaan tunnistaa. Muutoksilla selkeytettiin jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuutta luovuttaa tietoja myös sinne terrorismin vastaiseen rekisteriin, kun mitä sillä rekisterillä tekee, jos ei sinne kukaan mitään tietoja laita — toki näin tärkeässä asiassa varmaan laittaa, mutta varmistetaan, että on velvollisuus luovuttaa. Tämä tehtiin määrittelemällä aiempaa täsmällisemmin se rikosoikeudellisten menettelyjen vaihe, jossa tietoja tulee vaihtaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Oikeusvarmuuden lisäämiseksi Eurojust-asetuksessa myös aiempaa yksityiskohtaisemmin määritellään ne tiedot, joita tulee Eurojustille luovuttaa. Tiedot voivat kattaa myös epäillyn tunnistamiseksi tarvittavat biometriset tiedot, kuten sormenjäljet ja valokuvat. Tältä osin tietojenvaihdon tavoitteena on varmistaa, että henkilöt luotettavasti tunnustetaan. Muutoksella myös laajennettiin ajallisesti Eurojustin mahdollisuuksia säilyttää terrorismin vastaiseen rekisteriin toimitettua tietoa, jotta eri tapausten välisten yhteyksien havaitseminen tehostuisi. Asetuksen muutoksella vahvistetaan yhteistyötä kolmansien maiden kanssa mahdollistamalla näistä maista tulevien yhteyssyyttäjien nimittäminen ja nimeäminen. Muutoksilla on myös selkeytetty tietosuojasäännösten soveltamista ja mahdollistetaan Eurojustin asianhallintajärjestelmän uudistaminen.

Muutokset tuohon Eurojust-lakiin ovat suurelta osin oikeudellisia täsmennyksiä. Muutoksilla ei luoda kansallisille viranomaisille kokonaan uusia velvoitteita, sillä keskeisimmät velvoitteet sisältyvät jo tuohon EU-asetukseen. Lisäksi lakiin tehtiin muutos, jolla mahdollistetaan syyttäjän nimittäminen kansallisen jäsenen avustajaksi myös alle viiden vuoden määräajaksi.

Toivomme, että laki tulee mahdollisimman pikaisesti voimaan tietysti eduskunnan käsittelytilanteesta riippuen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Ja edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.40 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Vakava ja järjestäytynyt rikollisuus ei tunne rajoja, ei tunne myöskään terrorismi, kyberrikollisuus eikä huumeiden salakuljetus. Siksi meidän vastauksemme ei voi olla kansallisten rajojen sisäpuolelle rajattu. Turvallisuutemme takaamiseksi tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä, ja juuri sitä Eurojust meille tarjoaa. Eurojust on EU:n oikeudellisen yhteistyön keskus. Sen kautta viranomaiset eri maista voivat vaihtaa tietoa, koordinoida rikostutkintaa ja varmistaa, että rikolliset eivät pääse piiloutumaan eri maiden järjestelmien väliin. Tässä hallituksen esityksessä selkeytetään ja täsmennetään Suomen roolia Eurojust-yhteistyössä. Se on järkevää, vastuullista ja ennen kaikkea turvallisuutta lisäävää lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että Suomi on mukana rakentamassa EU:n yhteistä turvallisuutta. Eurojustin avulla voidaan torjua muun muassa huumekauppaa, ihmiskauppaa, rahanpesua ja terrorismia tehokkaammin. Yhteistyö parantaa viranomaisten kykyä reagoida nopeasti ja yhtenäisesti, kun vakavia rikoksia paljastuu useassa maassa yhtä aikaa. Erityisen tärkeänä pidän sitä, että Suomi panostaa jatkossakin sekä osaamiseen että läsnäoloon Eurojustissa. Meidän on oltava aktiivinen osa yhteistä turvallisuusverkkoa, ei pelkkä sivustaseuraaja — se ei riitä. Turvallisuus ei synny yksin, vaan se rakennetaan yhdessä.

Arvoisa puhemies! Varmistamme kansalaistemme turvallisuuden. Se on meidän tärkein tehtävämme. Tässä tehtävässä ei ole varaa jättää keinoja käyttämättä. Siksi tämä esitys ansaitsee täyden tukemme. Eurojust-yhteistyö tekee Suomesta vahvemman, turvallisemman ja vaikuttavamman jäsenen eurooppalaisessa yhteisössä, ja mikä tärkeintä, Suomen rooli tässä toiminnassa on selkeä ja ajantasainen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

15.43 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Eurojust on keskeinen toimielin rikosoikeudellisen yhteistyön vahvistamisessa Euroopan unionissa. Sen kautta yhdistetään rajat ylittävien rikosasioiden tehokasta käsittelyä ja varmistetaan, että vakava ja järjestäytynyt rikollisuus, mukaan lukien terrorismi, voidaan tutkia ja saattaa syytteeseen mahdollisimman johdonmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa.

Vuonna 2023 Eurojustia koskevaa asetusta sekä terrorismirikoksia koskevaa tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä uudistettiin, kuten ministeri täällä totesi. Tavoitteena oli selkeyttää jäsenvaltioiden velvollisuutta toimittaa terrorismirikoksiin liittyvää tietoa Eurojustille sekä vahvistaa tiedonvaihdon tehokkuutta. Samalla terrorismirikoksia koskevat säännökset siirrettiin neuvoston päätöksestä osaksi Eurojust-asetusta, mikä tekee sääntelystä johdonmukaisempaa ja ajanmukaisempaa.

Nyt tässä hallituksen esityksessä Suomen lainsäädäntöä siis muutetaan vastaamaan näitä asetuksen muutoksia. Kyse on lähinnä teknisluonteisesta asiasta.

Kansalliset säännökset päivitetään siten, että terrorismirikoksia koskeva tietojenvaihto toteutuu saumattomasti Eurojustin kanssa. Yhteiset järjestelmät ja rekisterit jouhevoittavat kansainvälistä yhteistyötä, ja se on täten tervetullutta. On selvää, että tämä vahvistaa koko unionin yhteistä turvallisuutta.

Samassa yhteydessä Eurojust-lain muutoksella ehdotetaan kansallisen jäsenen avustajan toimikauden sääntelyä joustavammaksi. Nykyistä kiinteää sääntelyä avustajan toimikauden kestosta on tarpeen tarkistaa, jotta järjestelyt voidaan sovittaa paremmin sekä kansallisiin että Eurojustin toiminnallisiin tarpeisiin.

On tärkeää myös todeta, että samalla hyväksytyn direktiivin mukaiset henkilötietojen suoja koskevat muutokset eivät edellytä erillisiä kansallisia toimia. Tämä osoittaa, että Suomen lainsäädäntö on jo nyt lähtökohtaisesti linjassa unionin tietosuojasäännösten kanssa.

Arvoisa puhemies! Terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunta ei tunne valtion rajoja, ja juuri siksi Eurojustin kaltaiset toimielimet ovat meille keskeisiä. Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa se, että Suomi täyttää tietysti velvoitteensa, mutta ennen kaikkea se, että voimme entistä paremmin suojata kansalaisiamme vakavilta rikoksilta ja vahvistaa eurooppalaista oikeusjärjestystä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.45 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin toimintaan annetun lain muuttamisesta. Rajat ylittävä yhteistyö rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa on juuri sellaista kansainvälistä yhteistyötä, jota voi pitää hyvin toivottavana. Tämä siksi, että etenkin järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi ovat luonteeltaan myös kansainvälisiä. On esimerkiksi löydetty viitteitä siitä, että Suomessa vaikuttavat katujengit ovat yhteydessä muun muassa Ruotsissa vaikuttaviin vastaavalaisiin porukoihin. Vanhan liiton moottoripyöräjengit ovat asiaa peittelemättä nimeään myöden usein ulkomaista perua ja säännöllisessä yhteydessä ulkomaisiin kattojärjestöihin tai muiden maiden jengiläisiin.

Tilanne ei ole oikeastaan kovinkaan uusi, sillä kansainvälinen rikollisuus Suomessa on varmasti ikeikainen ilmiö, me kun emme elä muusta maailmasta irrallaan. Uudempana tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

lokkaana sen sijaan ovat terrorismiin liittyvät uhat, joiden määrä Euroopassa ja myös täällä meillä Suomessa on lähimenneisyydessä lisääntynyt valtavasti.

Arvoisa puhemies! Haagissa sijaitseva Eurojust perustettiin jo vuonna 2002, ja sen tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäväviranomaisten välistä koordinaointia ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia.

Tämä nyt lähetekeskustelussa oleva esitys on luonteeltaan hyvin tekninen, pääasiassa EU-lainsäädäntöä. Käytännössä tässä esityksessä kysymys on siitä, että Eurojustia koskevan asetuksen sekä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin vuonna 2023 siten, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksestä Eurojust-asetukseen. Asetukseen tehtiin lisäksi uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset.

Arvoisa puhemies! Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1. marraskuuta 25, jolloin määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy.

Kiitos ministeri Merelle lain esittelystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.48 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä Euroopan unionin yhteistyörajat ylittävässä rikollisuuden ja terrorismin torjumisessa on tärkeää ja hyvää kansainvälistä yhteistyötä, totesi tuossa edellä edustaja Rintamäki, ja tähän toteamukseen on helppo minunkin yhtyä.

Pääasiassahan tässä tosiaan on kyse EU-lainsäädännöstä, vähän niin kuin tuo poliittinen mainonta tuossa muutamaa pykälää aikaisemmin. Tämä on hyvinkin teknisluontoista työtä, ja senpä tähden tämä, kun ei ole juuri muusta kyse kuin teknisestä työstä, saadaan verraten nopeasti, parissa kuukaudessa, valiokunnasta läpi, eli nopeammin kuin se edellinen aihe eli tämä osituslaki, eli ollaan tämän kanssa todennäköisesti tänä syksynä valiokunnassakin sitten valmiit.

Tämän Eurojustia koskevan asetuksen sekä tätä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä siis, kuten kuultiin, muutettiin vuonna 2023 sillä viisiin, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa näitä terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tietojenjaon tehostamiseksi ja sitten samalla näitä terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksellä tähän Eurojust-asetukseen. Tämä on nyt se, minkä tähden me olemme tässä pisteessä tätä työtä nyt tekemässä.

Ja tosiaan, niin kuin sanoin, marraskuussa ollaan valmiit.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

15.50 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Euroopan vakavin rajat ylittävän rikollisuuden tilanne on käynnissä Ukrainassa, jossa naapurimaamme Venäjä vastoin kaikkia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

kansainvälisen oikeuden sääntöjä laittomasti käy hyökkäyssotaansa Ukrainaa vastaan. Siellä tietysti Ukraina joutuu taistelemaan perinteisen sodan keinoin näitä laittomuuksia vastaan, mutta mietin sitä, kun tämä hallituksen esitys, jonka ministeri Meri tässä meille esitteli, on erittäin kannatettava ja se tuo eurooppalaisille oikeuslaitoksille lisää työkaluja rajat ylittävää rikollisuutta vastaan toimia, että kun yksi osa, kuten ministeri Merikin meille kertoi, on se, että voidaan hyödyntää kolmansien maiden syyttäjiä esimerkiksi sitten oikeusprosesseissa, niin nyt kun todella Venäjän hyökkäyssota on raivonnut kohta neljä vuotta Ukrainaa ja Eurooppaa kohtaan, on aivan ilmeistä ja erittäin vahvoja epäilyksiä — ja ukrainalaiset syyttäjätkin ovat keränneet mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman paljon todisteita — Venäjän tekemistä sotarikoksista.

Meillähän Suomessakin on jo yksi tapaus, jossa tämä alkuperäiseltä nimeltään Jan Petrovski, joka myöhemmin on tunnettu Voislav Tordenina, on Helsingin käräjäoikeuden päätöksellä tuomittu sotarikoksista elinkautiseen vankeuteen. Tästä tuomiosta on hänen toimestaan valitettu, joten vielä meillä ei ole lainvoimaista tuomiota, mutta prosessin aikana, kun oli ilmeistä syytä olettaa, että hän on sotarikoksiin syyllistynyt, myös Ukraina pyysi hänen luovutustaan saamaan oikeutta Ukrainassa, mutta meidän korkein oikeutemme käsittääkseni ja julkisuudessa olevien tietojen perusteella otti sen kannan, että näin ei voida toimia vaan Torden on tuomittava Suomessa Suomen lakien mukaan niistä rikoksista, joita hän on Ukrainassa tehnyt.

Mietin sitä, tarjoaako tämä uusi lainsäädäntö, joka mahdollistaa paremmin näitä kolmansien maiden syyttäjien käyttämisiä, esimerkiksi tilanteessa, jossa Suomeen tulisi venäläisiä epäiltyjä sotarikollisia — nythän yksi tällainen Wagner-taistelija on säilöön otettuna täällä Suomessa — sen mahdollisuuden, että voidaan käyttää esimerkiksi ukrainalaisia syyttäjiä näissä prosesseissa. Toki varmasti ukrainalaisilla syyttäjillä on töitä myös siellä Ukrainassa. Kaikkein paras mielestäni olisi tietysti se, että eurooppalainen lainsäädäntö kehittyisi siihen suuntaan, että ne henkilöt, joista epäillään, että he ovat Venäjän asevoimien palveluksessa syyllistyneet sotarikoksiin, päätyisivät Ukrainaan saamaan oikeutta niistä teoista, joihin mahdollisesti ovat syyllistyneet.

Mutta jos puhemies sallii, niin oikeusministeriltä kysyisin, auttaako tämä lainsäädäntö myös näitten mahdollisten sodan jälkiselvittelyjen osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Meri, viisi minuuttia tai vähemmän.

15.53 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Nuo luovutuspäätökset ovat tietysti sellaisia oikeusministeriössä, että itsekin joudun niihin osallistumaan. Yksittäistapauksista ei voi antaa minkäänlaisia tietoja, enkä ota kantaa tähänkään asiaan. Mutta meillä on sellainen lainsäädäntö, että me tosiaan olemme sidottuja korkeimman oikeuden ratkaisuihin, jos he katsovat näitä luovutuksen esteitä.

Tuohon itse kysymykseen, siihen, mitä puhuitte: Se on erittäin tärkeätä, että me kerätään yhteistä tietoa, ja Eurojust tekee paljon myös Ukrainan hyväksi Venäjän hyökkäysrikkokseen syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen. Keräämme esimerkiksi vahinkorekisteriin tietoa näistä. Mutta tämä lainsäädäntö ei nyt vastaa juuri tähän kysymykseen, jota te problematisoitte.

Minusta yleensäkin ajatus siitä, että meillä pitäisi olla enemmän sitä, että voidaan syyttää yhdessä tuomioistuimessa vaikka useiden maiden samaan asiaan liittyviä kysymyksiä: tämänhän pitäisi olla se tulevaisuus. Itse ajattelen, ettei joka paikassa käsitellä niitä samoja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

asioita, koska kyllähän meidän pitäisi EU:ssa ainakin nyt toisiimme voida luottaa, siihen, että meillä on kaikilla oikeusvaltio ja toimivat oikeuslaitokset ja näin poispäin. Ymmärrän nyt, että täällä nyt ei ehkä ihan kolmansien maiden, kaikkien, kanssa voi näin ajatella, mutta voihan se olla, että Ukraina on joskus sitten meillä myös EU-maa.

Tämä esitys ei suoraan tähän teidän kysymykseenne vastaa. Mutta tämä on erittäin tärkeä asia, jossa pitäisi jatkossa tiivistää yhteistyötä. Yhteisiä ryhmiä toki Eurojustkin teettää, mutta juuri tuo syyttäjäkysymys ei tässä ole nyt esillä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.